

**Навчально-науковий юридичний інститут
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника**

ДОГОВІР ЯК УНІВЕРСАЛЬНА ФОРМА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Матеріали

Всеукраїнської науково-практичної конференції
присвяченої пам'яті академіка Національної академії
правових наук України, заслуженого діяча науки і
техніки України, доктора юридичних наук, професора
Володимира Васильовича Луця
(1933-2021)

(м. Івано-Франківськ, 7 квітня 2023 р.).

Івано-Франківськ – 2023

Редакційна колегія:

- Васильєва Валентина** – професорка кафедри цивільного права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, докторка юридичних наук, професорка, Заслужений юрист України
- Гейнц Руслана** – завідувачка кафедри цивільного права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидатка юридичних наук, доцентка
- Банасевич Ірина** – доцентка кафедри цивільного права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидатка юридичних наук, доцентка
- Гришко Уляна** – доцентка кафедри цивільного права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидатка юридичних наук

Д28 Договір як універсальна форма правового регулювання: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції присвяченої пам'яті академіка Національної академії правових наук України, заслуженого діяча науки і техніки України, доктора юридичних наук, професора Володимира Васильовича Луця (1933-2021) (м. Івано-Франківськ, 7 квітня 2023р.). Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2023. 241 с.

У збірнику представлені тези доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції присвяченої пам'яті академіка Національної академії правових наук України, заслуженого діяча науки і техніки України, доктора юридичних наук, професора Володимира Васильовича Луця (1933-2021) «Договір як універсальна форма правового регулювання», яка відбулася 7 квітня 2023 року на базі кафедри цивільного права Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

© Прикарпатський
національний університет
імені В.Стефаника, 2023

Середницька Інга Анатоліївна

*кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка
кафедри цивільно правових дисциплін Одеського
державного університету внутрішніх справ*

Даниленко Світлана Костянтинівна

*викладачка кафедри цивільно-правових дисциплін
Одеського державного університету внутрішніх
справ*

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ» В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

Коли науковці виділяють цивілістичну чи будь-яку іншу наукову категорію, то необхідно точно знати той спеціальний зміст, який характеризує її та виділяє серед суміжних категорій, адже точність понять та їх одноманітне застосування завжди є актуальним питанням. Мовна культура залишається важливою складовою фахової культури, проте у юриспруденції ця проблема набуває іншого значення - на перший план виходять точність, ясність, однозначність. Але з впевненістю можна сказати те, що термін повинен бути чітким і зрозумілим, не мати двоякого трактування. А від того, наскільки точно вживатиме терміни законодавець, залежатиме ефективність механізму реалізації цих прав.

Цивільний кодекс (далі - ЦК) України відносить предмет договору до істотних його умов, без узгодження яких сторонами договір вважається не укладеним. Визначення поняття предмета договору у Цивільному кодексі не

існує, до речі, воно там і не потрібно. Поняття його, на думку законодавця, можна вивести самостійно із змісту статей ЦК України.

Поняття предмета договору неможливо визначити, якщо обмежуватися лише аналізом висловлювань, цитат тих чи інших авторів. Для вирішення цієї проблеми доцільно провести аналіз об'єктивного функціонування поняття у філософській та цивільно-правовій науці. Такий аналіз повинен допомогти визначити його зміст.

Законодавець ототожнює предмет договору з його першим наведеним значенням та значенням слова «об'єкт», яке в одному із своїх значень повністю ототожнюється із словом «предмет».

Філософська термінологія визначає предмет як категорію, що позначає деяку цілісність, що виокремлена із світу об'єктів у процесі діяльності людей та пізнання. Часто поняття «предмет» ототожнюється з поняттям «об'єкт» чи «річ». Отже, предмет є чимось відносно цілим, певною мірою самодостатнім поняттям, що може існувати окремо від інших предметів чи виокремлено в рамках об'єкта.

Узагальнюючи етимологічне та філософське значення поняття «предмет» та поєднуючи його з відношенням цього поняття до цивільно-правового договору, можна зробити попередній висновок: предмет договору це таке поняття, яке визначає те, на що спрямовані дії сторін договору, та є такою умовою, яка узагальнює в цілому правову мету договору.

Якщо предмет договору є підставою розмежування договірних типів та видів, то це повинна бути така умова договору, яка виражає його сутність, при цьому сутність у категоріальному значенні. Категорія «сутність» споріднена із поняттям «зміст», але не тотожна йому. Сутність - це основна, внутрішня, відносно стійка сторона предмета. Сутність визначає природу предмета, з неї витікають всі інші його сторони та ознаки. Отже, поняття сутності по відношенню до договору повністю, на нашу думку, відображає природу поняття «предмет договору».

Предмет договору співвідноситься з умовами договору як філософські категорії «сутність» та «зміст». Якщо зміст (умови договору) є у загальному розумінні сукупність усіх елементів та процесів, що створюють конкретний предмет (у нашому випадку зміст договору), то сутність (предмет договору) визначає основну сторону предмета (договору). Отже, предмет договору завжди є індивідуалізуючою його ознакою. За предметом договору в теорії цивільного права проводять розмежування типів та видів договорів. Теоретичне визначення поняття «предмет договору» можна викласти таким чином: предмет договору - обов'язкова істотна умова договору-угоди, яка виражає його правову мету шляхом зазначення певних дій із об'єктами цивільних прав.

У загальному випадку дії, які можуть входити до предмета договору, мають три варіанти: передача (речей, прав), виконання (певних робіт), надання (певних послуг). До того ж у п.1 та п.2 ст. 628 ЦК зазначається, що зміст договору становлять умови (пункти), визначені на розсуд сторін і погоджені ними, та умови, які є обов'язковими відповідно до актів цивільного законодавства, та сторони мають право укласти договір, в якому містяться

елементи різних договорів (змішаний договір). До відносин сторін у змішаному договорі застосовуються у відповідних частинах положення актів цивільного законодавства про договори, елементи яких містяться у змішаному договорі, якщо інше не встановлено договором або не впливає із суті змішаного договору.

Отже ми вважаємо, що предмет договору все ж таки визначається за вимогами сторін, що його заключають. Необхідно, щоб обох контрагентів вимоги договору задовільняли і не суперечили закону. Проблема визначення поняття залишається дискусійним питанням для багатьох вітчизняних правників. Застосування цього поняття також є неоднозначним у цивільному праві. На наш погляд, необхідно більш чітко регламентувати це поняття, щоб у подальшому не виникло суперечок.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 25.03.2023)
2. Коструба А.В. Феномен договору в наукових працях Володимира Луця. *Договір як універсальна форма правового регулювання*: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 26 березня 2021 р.) ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». – с. 18 – 20
3. Цивільне право України. Договірні та не договірні зобов'язання : підручник за ред. С.С.Бичкової. Київ: Правова єдність, 2014. 496 с.
4. Цивільне право України: підручник. 3-є вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. Київ :Видавництво Ліра-К, 2022. 796с.
5. «Юридична енциклопедія». Українські електронні та паперові енциклопедичні видання: основні здобутки й перспективи: науковий збірник / Редкол.: Т. І. Березюк, М. Г. Железняк (відп. ред.), Л. В. Журило, О. С. Іщенко, Р. Г. Кацалап та ін. НАН України: Інститут енциклопедичних досліджень. – К.: Академперіодика, 2015. – С. 49–51. – ISBN 978-966-02-7822-6.

Якубівський Ігор Євгенович

РОЛЬ ДОГОВОРУ В МЕХАНІЗМІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	30
--	-----------

Дракохруст Тетяна Вікторівна, Гарасимів Володимир Михайлович

FEATURES OF CONTRACTUAL OBLIGATIONS IN THE CONDITIONS OF WAR.....	34
--	-----------

Богданець Аліна Вікторівна

ДОГОВІР ЯК ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА КАТЕГОРІЯ	36
--	-----------

Маковій Віктор Петрович

КЛАСИФІКАЦІЯ СТРОКІВ У ДОГОВІРНМУ ПРАВІ.....	39
---	-----------

Martsenko Nataliia

THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON THE CONTRACT.....	42
---	-----------

Черняк Олена Юріївна

КОНЦЕПЦІЯ УМОВ ДОГОВОРУ В РЕКОДИФІКОВАНОМУ ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ.....	44
---	-----------

Черненко Олена Анатоліївна

ФОРС-МАЖОР ЯК ПІДСТАВА ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	47
--	-----------

Середницька Інга Анатоліївна, Даниленко Світлана Костянтинівна

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ» В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ.....	50
---	-----------

Гаргат Ілля Михайлович

РЕГУЛЮВАННЯ НЕСПРАВЕДЛИВИХ УМОВ ДОГОВОРУ В УКРАЇНІ.....	52
--	-----------

ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ:ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОКРЕМИХ ДОГОВІРНИХ КОНСТРУКЦІЙ

Галянтич Микола Костянтинович

ВИДИ ДОГОВОРІВ ПРО НАДАННЯ ЖИТЛОВОЇ ТА КОМУНАЛЬНОЇ ПОСЛУГИ.....	57
--	-----------